

Redaksjonelt

Dette nummeret av *Tidsskrift for Kulturforskning* er laget som et festskrift tilegnet professor Knut Hermundstad Aukrust (født 28. juni 1953) som fra 2021 endrer status til professor emeritus.

Knut ble dr.philos. i 1990 med avhandlingen «*Prest, prost, enkemann, fattigmann...*» *En studie av kirkelig sosialt arbeid i Norge fram mot 1914* ved Institutt for kirkehistorie ved det Teologiske fakultet, Universitetet i Oslo, som ble utgitt som første nummer i PAKT-serien: Publikasjoner fra Arkiv for Kirkehistoriske Tradisjoner. Dette arkivet fulgte ham da han i 1993 ble fast ansatt som førsteamanuensis ved Samlingsseksjonen ved Institutt for kulturstudier (IKS), Universitetet i Oslo. Arbeidet ved Samlingsseksjonen bidro til at han på 1990-tallet ble engasjert i universitetets store digitale satsning Dokumenta-

sjonsprosjektet, som også resulterte i boken *Fra skuff til skjerm. Om universitetenes databaser for språk og kultur* som kom ut i 1998. Å være teknologisk i forkant av flertallet blant sine kolleger har han også vært ved å ha podcastet egne forelesninger helt siden 2009, og gjennom å tenke formidling av fag via sosiale medier. Siden 2001 har han vært professor i kultur- og tradisjonsforståelse med vekt på norsk kirkehistorie ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk (IKOS).

Det er ingen hemmelighet at Knut står trygt ute på venstresiden i norsk politikk, tidvis også selvironisk forsterket med personlige fortellinger fra demonstrasjoner og forsøks-gym. Solidaritetstankegangen hans kommer ikke minst til uttrykk i en sterk faglig interesse for historie nedenfra, for motmakt, det subversive og karnevaleske. Hans kom-

Den unge Aukrust. Foto: privat

mende bok –*Folkevennen og Mestertyven. Ole Vig og Ole Høiland* - på Scandinavian Academic Press i høst er et uttrykk for nettopp det. Hans politiske engasjement har også satt avtrykk i andre verv han har påtatt seg, som blant annet styreleder ved Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter 2001-2007 og nestleder i styret for Stiftelsen Romanifolkets/Taternes kulturfond fra 2017.

Knuts varme uhøytidelige væren i verden som kulturhistorieprofessor har gledet og inspirert mange av oss. Som instituttbestyrer (1997–2002) tidlig på 2000-tallet fikk han stipendiatene ut av komfortsonen ved at vi, til tross for den fornemme ramme av Vitenskapsakademiet, valgte å synge Trond Viggo Torgersens «Tenke sjæl og mene», - fordi det var til Knut. Et annet eksempel finner dere litt senere i nummeret, representert ved religionshistoriker ved Holocaustsenteret Alexa

Døvings slampoesi i dette festskriftet, som er en hommage til Knuts allsidige virke.

Knuts forskningsinteresser har kretset rundt folkloristiske kjernetema som fortelling, tradisjon og tro, kulturarv og minneproduksjon, identitet og tilhørighet. I 2003 kom Knut tilbake fra USA-opphold ved Harvard med en nyvunnen interesse for rap generelt og 2Pac spesielt, noe som resulterte i flere artikler som for eksempel «Is There Heaven For G's? Om rap-musikk, vold og religion» (2004) og «Me Against the World. Avmaktens konfigurasjoner i rap-musikken» (2005). Det siste tiåret har han sammen med Dorte Skulstad jobbet med prosjektet Kulturmøter i Iberia i fortid og nåtid, som har ført til en rekke bøker som *Kulturmøter i spansk historie* (2008), *Spansk gullalder og arven fra jøder og muslimer* (2011), *Spania og vi. Nordmenn før oss* (2014), *Los noruegos y las naranjas de Valencia* (2015), *Solidaritet*

Knut med ekeløv på en IKS-fest 2000. Foto: Arthur Sand

med Spania 1936–1939 (2016), *Spansk-norske affærer. La Compañía de Maderas 1857–2008* (2017) - og i høst ventes en ny bok om spansk kulturhistorie.

Knut har gjennom sin universitetskarriere vært en entusiastisk underviser. Det er nok mang en kollega som kan ha kjent misunnelig stikk og har ønsket seg en bit av formidlings-

formelen Knut har benyttet i undervisningen sin av ulike folkloristiske og kulturhistoriske emner. Både studenters vitnemål, studentenes emnevalg og egenopplevde undervisnings-situasjoner gir oss et lite innblikk i hva denne formelen består av.

Det er liten tvil om at Knut har vært spesielt godt likt av studentene på folkloristikk

Knut med nye hovedfagsstudenter til Roma i oktober 1997. Foto: Ane Ohrvik

og senere kulturhistorie. Studentevalueringene taler sitt eget positive språk og studentene er rause i beskrivelsene av Knuts entusiasme og dagsaktuelle og relevante undervisning. Dette kommer ikke minst til uttrykk i den dedikerte studenthilsenen i slutten av dette festskriftet.

Det er ikke uten grunn at Knut har vært ansvarlig for det største og mest populære undervisningsemnet som noen gang har blitt tilbudt ved kulturhistorie. *KULH 1111: Tupac, hiphop og kulturhistorie*, et emne som med utgangspunkt i rapperen Tupac Amaru Shakur (1971–1996), har tematisert mentalitetshistoriske og narratologiske perspektiver. Hovedspørsmålet i emnet har dreid rundt hvordan et enkelt menneske kan settes inn i en større vev av kulturelle mønstre og hvordan en lokal fortellertradisjon har blitt et internasjonalt fenomen. At Knut i flere runder tok inn norske rappere som gjesteforelesere gjorde nok ikke emnet mindre populært, og det har gått sin seiersgang det siste tiåret med langt over 100 studenter hver gang. Studenters gunst vitner også twitterkontoen om, der Knut hylles som Dr.K.

Enten det er rapmusikk og mentalitetshistorie, perspektiver på identitet, kulturhistorisk teori og metode eller narrativitet som har stått på timeplanen i Knuts undervisning har han vært en entusiastisk og dedikert formidler. Vi har begge vært hans studenter og senere som kollegaer også undervist sammen med Knut og dermed hatt tilgang til deler av formidlingsformelen hans. Den utrettelige begeistring smitter uten tvil over på studentene, og hans blikk på samtidskulturen treffer nok studentene mer hjemme enn hva andre kolleger ofte evner å gjøre. Det er likevel Knuts holdning, blikk og forståelse for studentene som nysgjerrige utforskere som gjør han spesielt god i undervisningssituasjonen og som bidrar til å skape gode lærings-

miljø. I dette har vi mye å lære fra Knuts undervisning.

Dette festskriftet inneholder artikler som berører mange av de felt Knut selv har arbeidet med som forsker, forfatter og foreleser. Anne Eriksen har skrevet artikkelen «Stiklestad - historisk grunn» som undersøker Stiklestad som en geografisk lokalitet som er blitt ladet med betydning som peker ut over stedet selv. Betydningstilskrivelsene som stedene er gjenstand for, er ikke nødvendigvis kumulative og sammenhengende, men kan foregå ujevnt og rykkvis. Skiftende perioder kan dessuten legge ulik betydning inn i det samme stedet og de samme fortidige hendelsene. Fortiden kan så å si formateres inn i nåtiden på ulike måter og med ulike budskap. Ole Marius Hyllands artikkel «Sørpe full, sveiseblind og stinn som et eggebrød. Slang og synonymer som kulturhistorie» handler om mulige perspektiver på det muntlige språket – folkespråket, slangen, talemålet – i kulturhistorien og folkloristikken. Artikkelen viser hvordan den empiriske interessen for det folkelige talemålet har beveget seg mellom ulike fagområder, og argumenterer for at folkelig begrepshistorie klart hører til innenfor våre fag. Kyrre Kverndokk skriver som tittelen tilsier «'Je suis sick of this shit' Terrorangrep, memetisk kultur og digitale sorgriter» om hvordan posting og spredning av memetiske kulturuttrykk i sosiale medier etter terrorangrep kan forstås som digitale sorgriter. I «'Djevelens finger' – en forbannelses iscenesettelse» på Hamar skriver Åmund Norum Resløyken om fenomenet 'djevelens finger' og hvordan denne museumsgjenstanden har blitt tillagt agens. Avslutningsvis skriver Audun Kjøs i «Jakten på gulatinget. En sagnhistorie» om hvordan ytringene i denne lokaliseringdebatten de siste 200 år er begrepshistorisk interessant samtidig som debatten danner utgangspunkt for å drøfte fenomenet historiske sagn. Alt henger sammen

med alt for å si det med Knut, som også ledet bedømmelseskomiteen til Camilla Hedvig Maartmann for kort tid siden, som i dette nummer presenterer sin avhandling om *Rotløs ungdom - fra samfunnsressurs til samfunnsproblem*.

God lesning og hurra for Knut!

Ane Ohrvik og Line Esborg